

Innspill til forskningsprioriteringer Statsbudsjettet 2022

Styret i [Forskningsinstituttene Fellesarena FFA](#) vil gjerne gi følgende innspill til forskningsprioriteringer i Statsbudsjettet for 2022.

1. Grunnfinansieringen fra Forskningsrådet til forskningsinstitutter økes med 320 mill i 2022 for å bygge kunnskapsplattform for et konkurransedyktig næringsliv og et godt og omstillingsdyktig velferdssamfunn, for at Norge skal oppfylle bærekraftmålene
 (Budsjettkonsekvens KLD: 45 mill kr)

Begrunnelse:

Regjeringens Strategi for en helhetlig instituttpolitikk, lansert av forsknings- og høyere utdanningsminister Henrik Asheim 11.februar 2020, slår fast at norske institutter har lav grunnfinansiering sammenlignet med forskningsinstitutter i andre land. Som OECD påpeker i sin gjennomgang av det norske forsknings- og innovasjonssystemet, er grunnfinansieringen av norske forskningsinstitutter så lav at det begrenser instituttene mulighet til å ta egne initiativer og bidra fullt ut til innovasjon og omstilling. Forskningsrådet slår også fast at institutter som har en god langsiktig finansiering, presterer bedre.

Økningen i grunnfinansiering bør knyttes til prioriteringene i Langtidsplan for forskning og høyere utdanning og konkretiseres i en forpliktende *opptrappingsplan*. Den bør knyttes til å bygge kunnskap som skal svare på samfunnets langsiktige behov på tverrsektorielle problemstillinger.

Nivået på grunnfinansieringen hos miljøinstituttene er lavt. FNs klimapanel og Naturpanelet har slått fast at samfunnet har kjempeutfordringer både med å stanse klimaendringene og med å stanse tap av naturmangfoldet. Derfor må samfunnet følge med i utviklingen, iverksetter tiltak og måle om tiltakene virker. Utviklingen i datateknologi, digitalisering og kunstig intelligens gir store muligheter for å videreutvikle og effektivisere dagens overvåkingsmetoder, og økt grunnbevilgning vil gjøre det mulig å forsere dette arbeidet. Muligheten for å bygge en beredskap i form av kunnskapsplattform før den etterspørres, er i dag for svak og må styrkes gjennom økt grunnfinansiering. Ett eksempel på bruk av grunnfinansiering i NINA følger i vedlegg; Modernisering og effektivisering av naturovervåking.

Alle instituttgrupperingene må løftes i den neste 5-årsperioden. For Klima- og miljødepartementet betyr det en økning på 45 mill kr på KLDs budsjett i 2022, for statsbudsjettet samlet 320 mill kr i 2022, slik:

Instituttgruppe/finansierende departement	Grunnfinansiering % 2018		Ekstraordinær GF 2020	2021	2022	2023	2024	2025	Sum økning ¹ mill kr
Teknikkindustrielle institutter /NFD	7 %	Økning mill kr	250	50	200	210	210	220	890
Miljøinstitutter /KLD	12 %		30	10	45	50	50	50	205
Primærnæringsinstitutter /NFD og LMD	15 %		10	10	40	45	45	50	190
			15						
Samfunnsvitenskapelige institutter /KD	16 %		0	0	35	35	40	45	155
Sum	11 %		305	70	320	340	345	365	1440

¹til 25% av omsetning 2018

Grunnfinansieringen til instituttene må kompenseres i alle departementer for ABE-reformen (effektiviserings- og avbyråkratiseringskutt i staten) hvis disse beløpene skal være reelle.

FFA har innspill til hvordan en omdisponering av FoU midler kan bli mer målrettet og gi mest mulig dokumentert effekt. FFA mener det er grunnlag for å se på en målretting og nedskalering av SkatteFUNN-ordningen på bakgrunn av to uavhengige evalueringer som viser at deler av SkatteFUNN midlene gir liten effekt. En målretting av ordningen mot SMB'er og omdisponering av midler kan gi større effekt for innovasjon og omstilling. Provenyeffekten av SkatteFUNN har økt fra 1,5 mrd NOK i 2014 til 5 mrd NOK i 2019. SkatteFUNN er rettighetsbasert, har ingen krav til tematisk innretning og svært lave krav til forskning og kvalitet. Det er dokumentert at deler av disse midlene kan gi større samfunns effekt ved å benyttes mer målrettet gjennom andre etablerte FoU-ordninger, da spesielt for de større og mer FoU-modne organisasjonene. En slik dreining av forskningsmidlene vil også føre til økt kvalitet i forskningen og vil gjøre at forskningen blir tilgjengelig for andre bedrifter og offentlige virksomheter og kan dermed bidra til økt verdiskaping og omstilling

2. Norge må øke deltagelsen i EUs rammeprogram for forskning og innovasjon. Da må STIM-EU videreføres i Horisont Europa. (Budsjettkonsekvens hvis 3% returmål: Inntil 50 mill kr)

Begrunnelse:

Norges deltagelse i verdens største prosjektsamarbeid gjennom EUs rammeprogram for forskning og innovasjon er avgjørende for norsk omstilling til et bærekraftig samfunn, det grønne og digitale skiftet. EUs European Green Deal vil være førende for forsknings- og innovasjonspolitikken. EUs forskningssamarbeid er den viktigste internasjonale arena for norsk forskning. FFA mener at det er avgjørende at Norge deltar i dette europeiske samarbeidet med de beste innen forskning og forskningsbasert innovasjon. Særlig forskningssamarbeid bør vektlegges (fremfor forskningsarbeid med kun én deltager), herfra skapes ringvirkninger i samfunnet. Det krever at STIM-EU videreutvikles tilpasset Horisont Europa og viderefører differensierte satser som også premierer samarbeid med norske virksomheter i hele programperioden. Forskningsinstituttene er viktige deltagere i EUs rammeprogram for forskning og innovasjon og mobiliserer i stor grad næringsliv og offentlige virksomheter som samarbeidsparter i forskningsprosjektene. De samlede rammebetingelsene for instituttene deltagelse må ses i sammenheng slik at alle instituttene har mulighet til å delta i bredden av Horisont Europa.

Stortingets mål om 2% retur fra Horisont 2020 ble er overoppfylt i 2020 med 2,46%. Det gir pr des 2020 en retur til norske miljøer på 13,6 milliarder kroner² og gir norske aktører tilgang på forskning og innovasjon til en verdi av 93 milliarder kroner. Norge er fremdeles netto bidragsyter og Regjeringen påpeker at det er et mål å stabilisere og øke deltagelsen i forskningssamarbeidet i EU ytterligere, mot 3%.

FFA støtter en ambisjon på 3,0% norsk retur av midlene i Horisont til Europa. Dette tilsier en retur i størrelsesorden 25-30 mrd. kr, som vil gi norske deltakere tilgang på forskning og innovasjon til en verdi av ca 200 mrd. kroner. Med andre ord en betydelig investeringsgevinst. Vi mener at returambisjonen bør brytes ned på de ulike FoU-utførende sektorene for bl.a. å sikre at Norges deltagelse er optimalisert og målrettet. I dag tilbyr virkemiddelapparatet i stor grad det samme til de ulike sektorene, mens det ikke er gitt at alle trenger samme stimulans. Ved å bryte ned returmålet kan fagetatene lage mer målrettede og robuste stimuleringsvirkemidler for hver sektor for deltagelse i de delene av HEU hvor de har størst konkurransefortrinn.

² [Forskningsrådets statistikk signerte kontrakter des 2020](#)

STIM-EU er en resultatbasert forsterkning av grunnfinansieringen som premierer deltakelse i EUs rammeprogram. FFA-institutter har grunnfinansiering i snitt på 10%. Skal instituttene ha mulighet til å øke deltagelsen, må grunnfinansieringen fortsatt forsterkes gjennom målrettet STIM-EU som premierer deltagelse og samarbeid med bedrifter og offentlige virksomheter. Evalueringen av STIM-EU (Technopolis 2018) anbefaler å styrke STIM-EU "*since the institutes probably have the greatest potential to increase Norwegian FP participation – often in collaboration with additional Norwegian partners.*" (FP = EUs rammeprogram for forskning og innovasjon)

Budsjettkonsekvensen av STIM-EU vil avhenge av instituttens deltagelse. STIM-EU er dimensjonert etter faktisk prosjekttildeling i rammeprogrammet (eCorda). Forskningsrådet beregnet i des 2019 den årlige kostnaden med STIM-EU til mellom 371 og 426 mill kr³ under forutsetning om økt deltagelse i Horisont Europa til 2,5% retur og at instituttens andel er 30%, dvs anslagsvis en økning i 2022 på 15 mill kr fra 356 mill kr 2019. Med økt deltagelse til 3% vil bruttokostnaden pr år øke tilsvarende, anslagsvis 50 mill kr i 2022.

FFA mener en bør videreføre STIM-EU og målrette ordningen som instituttpolitisk virkemiddel i tråd med Regjeringens helhetlige instituttstrategi (feb 2020)⁴. Differensierte satser bør gjelde for institutter med under 25% grunnfinansiering. Slik treffer midlene best og gir størst insentiv til å øke deltagelsen og dermed returen til Norge. For å øke deltagelsen også i sektorprogrammene knyttet til Horisont Europa, bør det vurderes om differensiert STIM-EU skal gjelde også for disse.

3. PhD-stipender til forskningsinstituttene –STIPINST– videreføres med 25 nye stipendiater i 2022 (Ingen budsjettkonsekvens, men øremerking av 25 rekrutteringsstillinger – ca 30 mill kr)

Begrunnelse:

Langtidsplanen og regjeringens Strategi for en helhetlig instituttpolitikk sier at en skal utnytte instituttens kapasitet til rekruttering bedre. I 2016 og 2017 ble hhv 20 og 25 rekrutteringsstillinger øremerket MNT-fag i forskningsinstituttene. FFA mener at det må prioriteres 25 nye rekrutteringsstillinger øremerket forskningsinstituttene i 2022. Slik vil noen stipendiater ha ståsted i anvendt forskning i instituttene og samarbeide med bedrifter og offentlige virksomheter i utdanningen. De aller fleste som tar PhD-grad, skal ikke arbeide i UH-sektoren senere. Flere stipendiater bør derfor ha et anvendt ståsted og dermed være attraktive for arbeid i forskningsinstitutter, private og offentlige virksomheter. Stipendiatene skal alltid være tilknyttet et gradsgivende universitet/høyskole.

4. Målrette SkatteFUNNordningen og omdisponere deler til virkemidler med høyere addisjonalitet og samfunnseffekt (ingen budsjettkonsekvens, omdisponering)

Begrunnelse:

SkatteFUNN bør nedskaleres til sin opprinnelig målgruppe som var små og mellomstore bedrifter og omfang slik at ordningen konsentreres om de prosjektene som gir størst input addisjonalitet, dvs de små- og mellomstore bedriftene. Fellesskapets midler kan brukes mer effektivt og gi større samfunnsnytte og næringseffekt ved å omdisponere midler fra dagens SkatteFUNN til Forskningsrådets konkurransearenaer, spesifikt til grunnfinansiering og tematisk forskning rettet mot bærekraft og Langtidsplanens prioriteringer. En slik dreining av forskningsmidlene vil også gi økt kvalitet i forskningen og vil gjøre at forskningen blir tilgjengelig for andre privat og offentlige virksomheter og vil dermed bidra til økt verdiskapning og omstilling.

³Brev fra NFR til KD 20.12.2019: Svar på bestilling: Alternativer for stimuleringsmidler under Horisont Europa (2021-2027)

⁴ Se [Strategi for en helhetlig instituttpolitikk](#), s.6-7.

5. Langsiktige, tverrfaglige samarbeidsplattformer som bidrar til å bygge beste kunnskap for å møte bærekraftmålene og Langtidsplanens tematisk prioriterte områder

Begrunnelse:

Samfunnsutfordringene er tverrsektorielle og krever tverrfaglig forskning med høy kvalitet. Vi mangler grunnleggende innsikt, ikke minst om hvordan vi kan nå bærekraftmålene og om sammenhengene mellom dem. Kunnskap er nødvendig, for eksempel om hvordan vi i forkant kan vurdere hvordan nye teknologier eller arbeidsmåter påvirker de aktuelle bærekraftmålene, om livsløpseffekt av nye systemløsninger. Ny kunnskap må bygges og tas i bruk systematisk og løpende. Det krever langsiktige og dynamiske kunnskaps- og samarbeidssystemer.

Vi foreslår å utvikle en robust modell for å bygge forskningsmiljø innrettet mot verdensledende, utfordringsdrevet forskning på prioriterte samfunnsområder. SFI-ordningen (Senter for forskningsdrevet innovasjon), FME-ordningen (Forskningssenter for miljøvennlig energi) eller Pilot-X modellene må gjerne benyttes, slik en nå gjør i Grønn Plattform. Likeledes samskappingsmodeller som utvikles i Missions-tilnærmingen og småskala-sentre spisset mot enkelte politikkkfelt. Bredere kunnskapssatsinger bør også etableres – for eksempel i form av helhetlige flaggskipinitiativ eller sentre som integrerer teknologisk, samfunnsvitenskapelig og økonomisk kompetanse og fremmer en kunnskapsbasert tilnærming til bærekraftig utvikling. Det er vesentlig at disse ordningene bygger oppunder insentivene for å hente det beste ut av hver sektor og etablere gode samarbeidsformer.

For øvrig støtter FFA også følgende:

Offentlig investering i forskning økes fra 1% av BNP til 1,25% av BNP, og slik at denne veksten brukes til å stimulere til privat investering i FoU, i tråd med innspill fra Abelia og NHO. Verdiskapingspotensialet i anvendt forskning må tas ut. Samfunnets anvendelse må gis prioritet gjennom økt vekt på virkemidler og prosesser for anvendelse av forskning i form av omstilling, fornyelse og kommersialisering. Virkemidlene må utvikles i samarbeid mellom brukerne, forskningsmiljøene og Forskningsrådet.

Offentlige forskningsmidler bør fordeles i åpen konkurranse

I tråd med regjeringens strategi for en helhetlig instituttpolitikk, mener FFA at offentlige forskningsmidler som hovedprinsipp skal konkurranseutsettes. Vi mener Forskningsrådets åpne konkurransearenaer bør benyttes i større grad for å sikre best mulig forskningskvalitet, samfunnsrelevans og effektivitet i bruken av fellesskapets midler. Flere departementer bør fremme forskningskvalitet og -relevans ved å åpne større andel av forskningsmidlene for konkurranse. Dette innebærer ingen budsjettvekst, men endret disponering av FoU-budsjettene i det enkelte departement.

Vi utdyper gjerne forslagene og ønsker lykke til med et viktig arbeid!

Vennlig hilsen

Lars Holden
Styreleder FFA

Agnes Landstad
Daglig leder FFA

Forskningssenterets Fellesarena organiserer de 32 selvstendige forskningssentrene som fyller kriteriene for grunnfinansiering fra Forskningsrådet, til sammen 6500 årsverk og 10,2 mrd kr i årlig omsetning, derav 1,2 mrd kr fra utlandet. Norge har i sin instituttsektor et velfungerende apparat for anvendt, tverrfaglig og målrettet forskning. Forskningen er innrettet mot de store samfunnsutfordringene og bidrar til konkurransekraft, innovasjonsevne og omstilling i næringsliv og offentlig sektor. Forskningssentrene er sentrale forsknings- og innovasjonspartnere for bedriftene og fungerer som akseleratorer for omstilling i samfunnet. Instituttene bygger en bro mellom grunnleggende forskning og private og offentlige virksomheters behov for ny kunnskap og nye løsninger.

Modernisering og effektivisering av naturovervåking – bruk av grunnbevilgning til utvikling av moderne metoder

- Klimaendringer og tap av naturmangfold krever at vi må følge med utviklingen i naturen, iverksetter tiltak og måle om tiltakene virker.
- Utviklingen i datateknologi, digitalisering og kunstig intelligens gir store muligheter for å videreutvikle og komplettere dagens metoder for datainnsamling og analyser.
- Grunnbevilgningen benyttes til å utforske muligheter og gjøre innledende testing, før vi kan henvende oss til brukere for videre testing og storskala utprøving.

www.nina.no

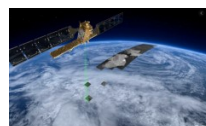
Utvikling av genetiske metoder og automatisert prøvetaking i vassdrag

Bruk av fugleradar i kartlegging av fugletrekk ifbm vindkraft og kraftledninger

Bruk av viltkamera i kartlegging av vilt

Utnytte potensialet i fjermmåling

